

Handreiking bij
' God onze Vader '

- hoe er in groepsverband mee gewerkt kan worden -

COLOFON

- Titel:** Handreiking bij: '**God onze Vader**'
- Eindredactie:** Kees Slijkerman, met dank aan Jan van Beeck voor zijn vele suggesties.
- Eerste druk:** januari 1999
- Herdruk:** april 2016
- Uitgever/besteladres:** Stichting Katholieke Charismatische Vernieuwing
v/h Stichting Bouwen aan de Nieuwe Aarde
Prins Karelstraat 100
5701 VM Helmond
 0492 - 55 46 44
info@kcv-net.nl

Deze handreiking:

Deze handreiking hoort bij het boekje **God onze Vader** van pater Amantius Pijnenburg ofm.cap., uitgegeven in december 1998 door de stichting Bouwen aan de Nieuwe Aarde.

Een groot deel van de tekst is overgenomen uit de handreiking bij het boekje *Door de Geest geleid* (december 1997) van dezelfde auteur en dezelfde uitgever. Daarin waren enkele tekstgedeelten vrijwel letterlijk overgenomen uit het teamboek 'Heer, leer mij bidden', van pater Jan van Beeck ofm, uitgegeven in 1994 door de stichting Bouwen aan de Nieuwe Aarde.

De inleidingen die in hoofdstuk 4 staan werden geschreven door pater Amantius Pijnenburg en werden ook gepubliceerd in het tijdschrift Bouwen aan de Nieuwe Aarde, november 1998 - maart 1999.

Bijbelteksten zijn genomen uit de Willibrordvertaling van 1995.

Gebruikte afkortingen in deze handreiking:

KKK = Katechismus van de Katholieke Kerk, 1995.

INHOUD

Voorwoord	4
Hoofdstuk 1. Keuzemogelijkheden	5
Hoofdstuk 2. <i>God onze Vader als vormingscursus</i>	
2.1. Algehele opzet	6
2.2. De bedoeling van het 'huiswerk'	8
2.3. Follow-up	9
Hoofdstuk 3. Draaiboek met suggesties voor:	
3.1. Elke bijeenkomst	11
3.2. Eerste bijeenkomst	13
3.3. Tweede bijeenkomst	14
3.4. Derde bijeenkomst	15
3.5. Vierde Bijeenkomst	16
3.6. Slotviering	17
Hoofdstuk 4. Inleidingen	
4.1. Inleiding op deel I: 'Schepper, Vader, Moeder, ...'	18
4.2. Inleiding op deel II: 'Zo Vader - zo kind'	22
4.3. Inleiding op deel III: 'Vader verwacht ons'	24
Literatuur	27

VOORWOORD

Dit is een handreiking bij het boekje *God onze Vader* dat werd uitgegeven in december 1998. Neemt u dat boekje erbij, want daar wordt in deze handreiking steeds naar verwezen.

Deze handreiking is gemaakt voor mensen die willen werken aan geloofsverdieping en catechese, in het kader van het Jaar van de Vader, 1999, in het Jubileumjaar 2000, of later.

Ze bevat tal van ideeën en suggesties. Ieder kan eruit nemen wat hij of zij denkt te kunnen gebruiken. Laat u dus niet afschrikken door de veelheid en alle details in hetgeen volgt. De inhoud van de cursus is belangrijker dan de techniek. Laat de Geest u leiden bij het gebruik van deze handreiking.

Voor aanvullende informatie, adressen of hulp kunt u contact opnemen met het dienstencentrum van de Katholieke Charismatische Vernieuwing, tel. 0492 - 55.46.44.

Wat kunt u doen met het boekje *God onze Vader*? We reiken een aantal suggesties aan:

▶ **Individueel gebruik**

Het boekje *God onze Vader* is zo gemaakt dat de individuele gelovige het zelfstandig kan gebruiken. Het kan dus zonder meer worden aangekondigd, uitgedeeld, verkocht, etc. Een aanleiding kan bijvoorbeeld zijn: de voorbereiding op of viering van het Jubileumjaar 2000.

▶ **In drie zondagsvieringen**

Driemaal een zondagsviering, waarin aandacht wordt besteed aan resp. deel I, deel II en deel III van het boekje en waarna belangstellenden het boekje mee naar huis kunnen nemen. Dit kan worden gecombineerd met:

▶ **Drie bezinningsbijeenkomsten**

Drie bezinningsbijeenkomsten waarop steeds een deel wordt ingeleid, waarna mensen thuis dat deel doornemen in 7, 14 of 28 dagen. Aansluitend op die inleiding zou men in een kapel een tijd van gebed kunnen nemen, waarbij de inleider biddend iets verwoordt van waar het bij de inleiding om ging. Voor die inleidingen kan geput worden uit hoofdstuk 4. Deze opzet is vrij eenvoudig te realiseren, ook door een pastor die er alleen voor staat. Hij kan er ook gastsprekers voor vragen. In deze opzet kunnen uiteraard ook elementen worden verwerkt die in hoofdstuk 2 en 3 van deze handreiking staan. Te denken valt aan een groepsgebesprek over de inleiding aan de hand van vragen als: "Welk beeld van God heeft u?", "Wat leert Jezus ons over zijn Vader?", "In welke zoon herkent u zich het meest?".

▶ **Een vormingscursus**

Het boekje *God onze Vader* kan ook gebruikt worden voor een vormingscursus van vier bijeenkomsten met inleiding, gelegenheid om vragen te stellen, gesprek in kleine groepjes en 'huiswerk'. Op de volgende bladzijden vindt u een uitwerking en draaiboek voor deze vormingscursus.

---

2. 'GOD ONZE VADER' - ALS VORMINGSCURSUS

2.1. Algehele opzet

2.1.1. Het doel

Wie met het boekje *God onze Vader* gaat werken kan als doel voor ogen houden dat de deelnemers

- ▶ ontdekken wat er in de Bijbel staat over God als Vader;
- ▶ meer vertrouwd worden met God de Vader en zich meer bewust worden van zijn liefde voor alle mensen;
- ▶ zelf leren bidden vanuit een bijbeltekst;
- ▶ meer thuiskomen bij de Vader;
- ▶ meer worden zoals de Vader: onverdeeld goed voor alle mensen.

2.1.2. Voor wie?

Deze vormingscursus kan goed gevolgd worden door de leden van een bestaande groep: bijvoorbeeld de hele parochieraad of werkgroep catechese, een bijbelgroep, gebedsgroep of gespreksgroep. Men kan ook kiezen voor een brede bekendmaking en uitnodiging. Ook een oecumenische opzet is mogelijk, bijvoorbeeld onder verantwoordelijkheid van de plaatselijke Raad van Kerken.

2.1.3. Door wie?

Natuurlijk kan een pastor of catecheet deze cursus geven, maar het is ook een gelegenheid om meerdere mensen verantwoordelijkheid te geven en te laten groeien in een taak. Bijvoorbeeld:

- ▶ iemand die de organisatie doet,
- ▶ iemand die de aanmeldingen noteert,
- ▶ iemand die een bericht maakt voor publicaties,
- ▶ iemand (of enkelen) die de inleidingen verzorgt (verzorgen),
- ▶ iemand die zorgt voor de zaal, stoelen, kaars, koffie/thee,
- ▶ mensen die ieder een deelgroepje leiden,
- ▶ iemand die voorgaat in de slotviering,
- ▶ iemand die extra veel bidt voor het welslagen.

Zo kan er een team gevormd worden. Dat team moet goed tijd besteden aan het inhoudelijk voorbereiden van de cursus: de onderwerpen doorspreken en ook de indeling van de avonden en de bedoeling van het 'huiswerk' (zie blz. 7-9).

De inleidingen kunnen gegeven worden door iemand die voldoende thuis is in het onderwerp. Het boekje *God onze Vader* geeft voor elk deel al een inleiding. De inleiding tijdens de bijeenkomst kan daarop voortbouwen: toelichten, verdiepen, illustreren vanuit eigen ervaringen. In hoofdstuk 4 van deze handreiking staan kant en klare inleidingen. Deze zijn niet om voor te lezen maar de inleider kan er naar geloven uit overnemen (meer hierover in hoofdstuk 3, pt. 3.1.5.).

2.1.4. Hoe organiseren?

- ▶ Begin geruime tijd tevoren met de voorbereiding (zo mogelijk vier maanden, bijvoorbeeld als het nog in een maandelijks verschijnend blad aangekondigd moet worden).
- ▶ Vorm een klein team dat de verschillende taken verdeelt.
- ▶ Plan vier bijeenkomsten van 1½ à 2 uur, om de 7 à 14 dagen in een geschikte ruimte, plus eventueel een slotviering.
- ▶ Maak de vorming bekend bijvoorbeeld via een informatiefolder; waarin ook staat wat er van de deelnemers wordt verwacht.
- ▶ Nodig mensen uit via persoonlijke contacten en ook via parochiële werkgroepen, mededelingen in de kerk, parochiebladen, huis-aan-huis-bladen, kabelkrant, regionale omroep en Internet.

2.1.5. Het 'huiswerk'

De aangeboden stof biedt de mogelijkheid om er diep op in te gaan, maar laat de vrijheid tot een meer vrijblijvende benadering. Maak met de deelnemers een afspraak over wat er van hen verwacht wordt. Die afspraak kan bijvoorbeeld luiden: laten we ve5r de volgende bijeenkomst ieder minimaal zeven keer 10 minuten hebben genomen voor bezinning en gebed met behulp van *God onze Vader* (zie over 'huiswerk' ook blz. 8-9 van deze handreiking).

2.1.6. Deelgroepjes

Zeer belangrijk voor de intensiteit van de vorming is het gesprek in deelgroepjes van 4 à 6 personen. Daarin hoort men de ervaringen van andere deelnemers en kan men iets kwijt van eigen ervaringen. Zoals u ziet in *God onze Vader* heeft men bij elke dagmeditatie woorden kunnen onderstrepen of opschrijven.

De gespreksvraag kan eenvoudig zijn:

- a. Wie wil iets delen vanuit de afgelopen week/weken?
- b. Wat heeft jou aangesproken?
- c. Wat heb jij onderstreept en waarom?
- d. Welke vragen heb je?

Wie zijn ervaringen verwoordt naar anderen krijgt daardoor meer zicht op zichzelf. Wie vragen stelt kan antwoord krijgen. Degene die het gespreks-groepje leidt bewaakt de tijd en moet ervoor zorgen dat ieder aan de beurt komt en niet afdwaalt. Hij/zij dient ervoor te waken dat er niet gediscussieerd wordt maar dat ieder naar de ander luistert. (Zie over deelgroepjes ook blz. 11 van deze handreiking.)

2.1.7. Pastoraat

Let erop dat veel mensen bij het woord 'vader' gemengde of negatieve gevoelens hebben. Ervaringen met de aardse vader (weinig thuis, weinig aandacht, te streng, mishandeling) worden onbewust geprojecteerd op onze hemelse Vader. Dat kan mensen blokkeren in hun relatie met God de Vader. Als mensen zich, bijvoorbeeld in deze vormingscursus, daarvan bewust worden kan er iets aan gedaan worden (pastoraal gesprek, gebed om innerlijke genezing, extra pastorale aandacht).

2.2. De bedoeling van het 'huiswerk'

De cursus bestaat uit een aantal bijeenkomsten, maar het belangrijkste gebeurt in de dagen tussen deze cursusbijeenkomsten: het *thuis bidden* door de deelnemers. Het trouw volhouden van dat dagelijkse bidden is een belangrijke voorwaarde om vertrouwd te worden met God de Vader.

Een belangrijk doel van de cursusbijeenkomsten is dan ook dat thuis bidden te stimuleren. Je stimuleert het doordat je in de bijeenkomst een inleiding laat horen die het onderwerp en de bijbelteksten verheldert. Je stimuleert het thuis bidden ook doordat je in de kleine groepjes de deelnemers laat vertellen hoe het thuis gegaan is. Ieder kan dan zijn of haar eigen vragen stellen.

Het thuis bidden en bezinnen met behulp van het boekje *God onze Vader* verloopt in zes stappen. We gaan ze hier even na:

- a. Een gegeven bijbeltekst met toelichting **lezen**.
- b. Een welbepaalde **genade vragen**. Voor mensen die met de Geestelijke Oefeningen van Ignatius van Loyola vertrouwd zijn is dit vragen om een genade bekend. Voor nieuwelingen zal het wennen zijn. De gedachte achter het vragen om een genade is dat elke tekst iets in ons moet bewerken. Dat bewerken moet God doen - wij moeten ons er wel voor openstellen, uiteraard. Wij vragen bij punt b. in het boekje steeds dat God deze bepaalde genade geeft.'

Het woord *genade* hebben wij overigens doorgaans vermeden in de tekst van het cursusboekje, omdat wij dachten dat het voor de deelnemers in de hier gebruikte betekenis te ongewoon is.

- c. **Stilstaan bij enkele tekstgedeelten.** Er worden enkele verzen gesuggered waarbij de deelnemer stil zou kunnen staan, de rijkdom ervan tot zich kan laten doordringen, en erover met de Heer in gesprek zou kunnen gaan. De bedoeling is dat het bidden op deze manier tot een ontmoeting met de Heer wordt.
- d. **Een gebed** om tijdens de gebedstijd te bidden. Kan iemand op zijn eigen manier bidden, los van de afgedrukte gebedstekst, dan is dat natuurlijk te prefereren. Er wordt een tekst gegeven ter overbrugging voor mensen die nog helemaal moeten wennen aan bidden met eigen woorden. Men kan het gebed ook in zijn avond- en/of morgengebed opnieuw bidden.
- e. **Een kort gebed**, een soort schietgebed, om in de loop van de dag af en toe te herhalen. De boodschap van dat korte gebed kan dan in verschillende situaties van de dag opnieuw klinken.
- f. De deelnemer wordt gevraagd **aantekeningen te maken** van zijn gebedstijd. Op de eerste plaats zijn die aantekeningen bedoeld om ze zelf nog eens na te kunnen lezen. Na een week kan de deelnemer overzien wat er gebeurd is. Hij kan zelf zien wat hij geleerd of doorgemaakt heeft. Bovendien kan hij aan de hand van zijn aantekeningen met anderen uitwisselen over wat hij die week in zijn gebedstijden beleefd heeft. Ook dat is belangrijk voor deze cursus, want uit het samen delen kunnen wij veel leren.

Hoe lang de deelnemer thuis moet bidden wordt niet gezegd. Ieder moet zelf maar bezien wat haalbaar en dienstig is. Het heeft weinig zin deelnemers aan te sporen een uur gebedstijd te houden als tien minuten voor hen al te veel is.

2.3. Follow-up

2.3.1. Vervolg

Tegen het einde van de vormingsavonden kan blijken dat de deelnemers in dit spoor verder willen: samenkomen, zang, gebed, lezen uit de Bijbel en geloofsgesprek zonder discussie. Daarom is het goed om vooraf reeds te bedenken welke vervolgmogelijkheden er zijn voor de deelnemers.

- ▶ Ze kunnen zich aansluiten bij een bestaande groep of zelf als groep verder gaan. De pastor of het team zou iemand kunnen vragen (voorlopig) de leiding op zich te nemen. Het dienstencentrum van de Katholieke Charismatische Vernieuwing kan desgewenst adviezen geven en ook adressen aanreiken van bestaande groepen waar men zich bij kan aansluiten.

- ▶ In ieder geval kan men de deelnemers erop wijzen dat ze zelf thuis met de boekjes 'Jezus ontmoeten' en 'Door de Geest geleid' verder kunnen gaan. (Laat die boekjes dan zien en leg er een bestellijst bij). Die boekjes hebben dezelfde opzet als het boekje *God onze Vader*.
- ▶ Een regelmatig bijeenkomende groep of een vervolgvorming is echter voor veel mensen de beste stimulans om door te gaan. Die mogelijkheid zou in de voorlaatste bijeenkomst reeds genoemd kunnen worden met daarbij een concreet aanbod.

2.3.2. Andere cursussen

Aansluitend **op** deze cursus kan men nog twee vergelijkbare vormingscursussen organiseren - bijvoorbeeld een half jaar later - met de reeds genoemde boekjes:

- ▶ 'Jezus ontmoeten', vier bijeenkomsten;
- ▶ 'Door de Geest geleid' (+ handreiking), vier bijeenkomsten.

Voor een vormingscursus met meer diepgang en met aandacht voor zowel de Vader, als de Zoon en de heilige Geest zijn aan te bevelen:

- ▶ 'Heer leer mij bidden' (+ teamboek), zeven bijeenkomsten;
- ▶ 'Vorming tot gemeenschap', acht á tien bijeenkomsten;
- ▶ 'Adem van leven' (4 teamboek), acht á tien bijeenkomsten.

Deze boekjes en vormingscursussen zijn eveneens uitgegeven door de Stichting Katholieke Charismatische Vernieuwing.

3.1. Wat in elke bijeenkomst terugkomt

De opzet van de vier bijeenkomsten is in grote lijnen zoals hieronder staat. In de eerste bijeenkomst kan de inleiding voorafgaan aan de deelgroepjes.

3.1.1. Het team

Het team komt bijeen voor **teamgebed**, en om nog de belangrijkste punten van de bijeenkomst na te gaan.

3.1.2. Verwelkoming

Het team **verwelkomt** de deelnemers; er is een tijd waarin iedereen elkaar ontmoet en begroet, bijvoorbeeld bij een kopje koffie. De informele ontmoeting aan het begin geeft de gelegenheid al direct te bespeuren hoe de cursus thuis gegaan is. De een zucht, de ander straalt. Iedere deelnemer mag horen dat hij of zij welkom is, zowel de zuchtende als de stralende. De informele ontmoeting geeft een goede basis om straks uit te wisselen en elkaar te helpen.

3.1.3. Opening

Zang, stilte en gebed zijn nodig om de aandacht op God te richten. Het past niet om de hele bijeenkomst te spreken óver God de Vader, zonder Hem zelf ook aan te spreken. Hij is aanwezig. Dit gebedsmoment kan ook leerzaam zijn. Als je hoort hoe iemand met eigen woorden tot God bidt, hoor je ook hoe je het zelf kunt doen. Een eenvoudig gebed uit het hart kan men navolgen. Dat kan bijvoorbeeld zijn, na een lied en een moment stilte:

*"God onze Vader, wij zijn hier vanavond bij elkaar om .....
Wilt U hier bij ons aanwezig zijn met uw heilige Geest. Mogen we U beter
leren kennen en verstaan.*

Onze Vader, die in de hemel zijt, uw ..... Amen"

Verschillende teamleden en ook deelnemers kunnen in de loop van de cursus uitgenodigd worden om zo voor te gaan in gebed. Daarbij kan uiteraard ook gebruik worden gemaakt van de gebedsteksten die in *God onze Vader* staan. Het zal goed zijn liederen te kiezen die de deelnemers mee kunnen zingen.

3.1.4. Bijeenkomst in groepjes

Let er bij de indeling van de groepjes op dat je deze vooral niet te groot maakt; niet groter dan 4 à 6 deelnemers. Het teamlid heeft de leiding; hij zorgt dat het gesprek niet afdwaalt, dat iedereen goed aan de beurt komt, dat het gesprek een uitwisseling blijft, en niet ontaardt in een discussie.

Verder is het belangrijk dat het teamlid zelf ook een inbreng heeft, met name door eigen ervaringen te delen waar dat anderen kan opbouwen.

Meer aanwijzingen voor het leiden van groepjes staan in het teamboek 'Heer, leer mij bidden' op blz. 21-22 (uitg.: St. Katholieke Charismatische Vernieuwing, 1994).

3.1.5. Inleiding

De **inleiding** dient om:

- a. het thema of de thema's van het komende deel uiteen te zetten (de inleiding moet een stimulans en ondersteuning zijn om thuis de zeven 'dagmeditaties' die erop volgen vruchtbaar te doen zijn);
- b. de deelnemers aanwijzingen te geven voor hun 'huiswerk' (bijvoorbeeld: blijf trouw in het dagelijks lezen en bidden, ook als het wel eens tegenstaat);
- c. de deelnemers aanwijzingen te geven in verband met de voortgang van de cursus.

In hoofdstuk 4 van deze handreiking staan voorbeeld-inleidingen. Niet om voor te lezen maar om er eigen verhalen van te maken. Dat kan o.a. doordat de spreker er eigen ervaring in verwerkt of een van de teamleden kort een praktijk-ervaring laat vertellen. Die ervaringen plaatsen de boodschap in de praktijk van alledag. Pas op met het voorlezen van lange citaten. Mondeling komen die niet over. Pak liever een aantal gedachten uit een citaat. Maak die jezelf eigen en vertel erover in eigen woorden.

3.1.6. Afsluiting

Er kunnen **mededelingen** gedaan worden in verband met de komende bijeenkomst of de komende week. Er wordt een **afsluitend gebed** uitgesproken. Dan is er zo mogelijk, net als bij de aanvang van de bijeenkomst, een gezellig napraten bij een kopje koffie of iets dergelijks. Het geeft de gelegenheid de sfeer te proeven na afloop van de bijeenkomst, en dus ook te bespeuren of er moeilijkheden gerezen zijn, en zo ja daar nog over te praten met de betrokkenen.

3.1.7. Evaluatie

Het zou goed zijn als het team nog bijeenkomt voor een korte **evaluatie** en voor **gebed**. Eventueel kan hier een andere tijd voor gekozen worden.

3.1.8. Duur van de bijeenkomst

De bijeenkomst zal voor de deelnemers **anderhalf tot twee uur** duren. Het team moet voortdurend op de tijd letten, anders loopt het zeker uit, en dat is meestal voor een aantal deelnemers bezwaarlijk.

3.2. Suggesties voor de eerste bijeenkomst

- a. Voor aanvang van de bijeenkomst komt het team samen voor teamgebed en kort teamoverleg.
- b. Stoelen opstellen in een kring of halve cirkel. Centraal een kaars en/of icoon en/of opengeslagen bijbel plaatsen.
- c. Verwelkoming van de deelnemers, verkoop van de boekjes, informeel gesprek, koffie en thee.
- d. Openingslied op bekende melodie; moment van stilte; kort gebed.
- e. Kennismaking: voorstellen van de teamleden. Mededelingen over de indeling van de avond.
- f. Algemene inleiding op de cursus vanuit blz. 6-7 van *God onze Vader*.
- g. Presentatie van het boekje. Uitleg over hoe men thuis dit boekje kan gebruiken en wat er minimaal van de deelnemers wordt verwacht. Uitleg over de deelgroepjes en het doel ervan.
- h. Gesprek in deelgroepjes van 4 à 6 personen.
  - Voorstellen aan elkaar.
  - Waarom doet men mee aan deze cursus?
  - Uitleggen wat het 'huiswerk' inhoudt (zie blz. 8-9).
- i. Inleiding op deel I: '**SCHEPPER, VADER, MOEDER,...**' vanuit blz. 8-9 van *God onze Vader*, en de suggesties op blz. 18-21 van deze handreiking.
- j. Mededelingen. Vragen. Slotgebed en/of lied.
- k. Korte teambijeenkomst: evaluatie, afspreken wie de deelnemers die verhinderd waren bijpraat, gebed, evt. taakverdeling volgende bijeenkomst.

3.3. Suggesties voor de tweede bijeenkomst

- a. Voor aanvang van de bijeenkomst komt het team samen voor teamgebed en kort teamoverleg.
- b. Stoelen opstellen in een kring of halve cirkel. Centraal een kaars en/of icoon en/of opengeslagen bijbel plaatsen.
- c. Verwelkoming van deelnemers, informeel gesprek, koffie en thee.
- d. Openingslied op bekende melodie; moment van stilte; gebed.
- e. Gesprek in deelgroepjes.
  - Wie wil iets delen vanuit de afgelopen week/weken?
  - Wat heeft jou aangesproken?
  - Wat heb jij onderstreept en waarom?
  - Welke vragen heb je?
- f. Inleiding op deel II: '**Zo VADER - Zo KIND**' vanuit blz. 24-25 van *God onze Vader* en de suggesties op blz. 22-23 van deze handreiking.
- g. Mededelingen. Vragen. Slotgebed en/of lied.
- h. Korte teambijeenkomst: evaluatie, afspreken wie de deelnemers die verhinderd waren bijpraat, gebed, evt. taakverdeling volgende bijeenkomst.

3.4. Suggesties voor de derde bijeenkomst

- a. Voor aanvang van de bijeenkomst komt het team samen voor teamgebed en kort teamoverleg.
- b. Stoelen opstellen in een kring of halve cirkel. Centraal een kaars en/of icoon en/of opengeslagen bijbel plaatsen.
- c. Verwelkoming van deelnemers, informeel gesprek, koffie en thee.
- d. Openingslied op bekende melodie; moment van stilte; gebed.
- e. Mededeling: informatie over slotbijeenkomst en de slotviering (als die gepland is).
- f. Gesprek in deelgroepjes:
  - Wie wil iets delen vanuit de afgelopen week/weken?
  - Wat heeft jou aangesproken?
  - Wat heb jij onderstreept en waarom?
  - Welke vragen heb je?
- g. Inleiding op deel III: '**VADER VERWACHT ONS**' vanuit blz. 40-41 van *God onze Vader* en de suggesties op blz. 24-26 van deze handreiking.
- h. Mededelingen, o.a. over een evaluatie en een vervolg na de laatste bijeenkomst. Vragen. Slotgebed en/of lied. Eventueel een evaluatieformulier meegeven.
- i. Korte teambijeenkomst: evaluatie, afspreken wie de deelnemers die verhinderd waren bijpraat, gebed, evt. taakverdeling volgende bijeenkomst.

3.5. Suggesties voor de vierde bijeenkomst

- a. Voor aanvang van de bijeenkomst komt het team samen voor teamgebed en kort teamoverleg.
- b. Stoelen opstellen in een kring of halve cirkel. Centraal een kaars en/of icoon en/of opengeslagen Bijbel plaatsen.
- c. Verwelkoming van deelnemers, informeel gesprek, koffie en thee.
- d. Openingslied op bekende melodie; moment van stilte; kort gebed.
- e. Mededeling over de indeling van de bijeenkomst.
- f. Gesprek in deelgroepjes:
  - Wie wil iets delen vanuit de afgelopen week/weken?
  - Wat heeft jou aangesproken?
  - Wat heb jij onderstreept en waarom?
  - Welke vragen heb je?
- g. Een inleiding op een mogelijk vervolg:

Daarbij kan geput worden uit de blz. 56-60 van *God onze Vader* en uit blz. 9 van deze handreiking.

De icoon die op blz. 58 van *God onze Vader* staat, staat ook in kleuren afgedrukt op een gratis gebedsprentje dat de Sint Willibrord Vereniging uitgaf bij gelegenheid van het Jaar van de Vader. Het kan gebruikt worden bij een beeldmeditatie. Op internet is de afbeelding in kleur te vinden met de zoektermen 'Icoon Gods Vaderschap'.
- h. Een evaluatie-gesprek in de grote groep, bijvoorbeeld rond deze vragen:
  - Wat was waardevol voor mij in deze bijeenkomsten?
  - Wat heb ik geleerd?
  - Wat heb ik gemist of vond ik niet zo goed?
- i. Afsluiting met een lied; moment van stilte; (spontane) dankgebeden en de zegen of een kruisteken.

Daarna nog een informeel samenzijn met iets lekkers erbij.

3.6. Suggesties voor een slotviering als extra bijeenkomst

- a. Er kan ook nog een afsluitende feestelijke eucharistieviering worden gepland als vijfde bijeenkomst. In dat geval moeten tijdens de vierde bijeenkomst afspraken worden gemaakt over die viering. Voor deze viering kunnen ook familieleden, vrienden, kennissen en andere parochianen uitgenodigd worden.
- b. Kies bewust een goede plek voor deze viering. Een kleine groep valt in het niet in een grote koude kerkruimte. De liederen verdwijnen in de grote ruimte als er geen muzikale begeleiding bij is. Een kapel of andere gepaste kleine ruimte is dan beter.
- c. Laat het thema zijn: God onze Vader.
Kies de Schriftlezingen² en de liederen bij dat thema.
- d. Uiteraard kunnen alle teamleden en deelnemers volop actief een rol vervullen in deze viering:
  - kapel inrichten
  - de zang muzikaal ondersteunen
  - zang leiden of meezingen
  - persoonlijke invulling van de schuldbelijdenis
  - lector zijn
  - meerdere kunnen vanaf hun plaats een voorbede uitspreken
  - hand in hand het Onze Vader bidden
  - elkaar de vrede van Christus toewensen
  - spontane dankgebeden in de gebedstijd na de communie.
- e. De voorganger kan ook enkele deelnemers uitnodigen om in die viering, als onderdeel van de homilie of na de communie iets persoonlijks te vertellen vanuit de cursus. Een kort getuigenis in verband met het thema.
- f. En: zorg voor iets te drinken na afloop, en laat iemand iets lekkers bakken voor het gezellig samenzijn na de viering.

---

² Wat betreft de keuze van Schriftlezingen in een eucharistieviering op een gewone dag geldt de volgende regel: "In missen voor bijzondere groepen kan de priester teksten uitkiezen die aan deze bijzondere viering meer zijn aangepast, mits zij genomen worden uit een goedgekeurd lectionarium". Dit staat in de algemene inleiding op het altaarmissaal, nr. 319. Op kerkelijke hoogfeesten en feesten moeten wel de voorgegeven lezingen worden genomen.

4.1. Inleiding op Deel I: 'Schepper, Vader, Moeder,...'

Het boekje *God onze Vader* is bedoeld om te overdenken welke betekenis God heeft als Vader van ons persoonlijk leven, en als Vader voor alle mensen. Het eerste deel kreeg als titel mee: '**SCHEPPER, VADER, MOEDER, ...**'.³ In de teksten, gekozen uit het Eerste Testament, komen verschillende ideeën naar voren: God als voortbrenger, maar ook als adoptief-vader die volgzzaamheid verlangt, terwijl Hij ook weet te troosten als een moeder.

Op de eerste bladzijden van elke volledige bijbeluitgave kun je lezen dat de mens is voortgekomen uit Gods gedachten en uit Gods handen. Het scheidingsverhaal lijkt op de oerverhalen van de oudste beschavingen. Overal is er sprake van een hoogste wezen dat de mensen vormt en hun het leven geeft. Daarom kom je ook bij vele culturen de titel 'vader van de mensen' tegen. Ook joden en christenen mogen hun maker een vader noemen. Maar wat zien we? In de zesenveertig boeken van het Eerste Testament wordt God slechts vijftien keer 'Vader' genoemd.

God als schepper van de mens

De titel 'Vader' voor God komt het eerst voor in het zogenaamde lied van Mozes; je vindt het in Deuteronomium 32. Op het eind van zijn levenstaak als leider van een gevlucht volk vat Mozes nog eens samen wat er allemaal gebeurd is. Hij noemt God een rots, een God van trouw die geen onrecht kent. Maar hij noemt het volk onbetrouwbaar, omdat het ontelbare keren ontrouw was aan God. Hij vraagt zich af of de mensen nog wel Gods zonen genoemd mogen worden. In vers 6 zegt Mozes dan:

*«Is dat uw dank aan de HEER, dwaas, onnozel volk? Hij
is toch uw Vader, Hij heeft u verwekt,
Hij heeft u gemaakt en het leven gegeven!»*

God is niet alleen verwekker van de mensen, Hij is ook degene die het volk Israël boven de andere volken uitgetild heeft. Die uitverkoren positie gaat verloren als de joden zich met andere volken zouden vermengen en hun God zouden loslaten.

---

³ Vader én Moeder, vgl. KKK 239.

Het moet een teleurstelling voor God zijn als Hij herhaaldelijk moet constateren dat Hij te weinig als Vader wordt geaccepteerd. De profeet Jeremia vertolkt Gods verwachting zo:

«Ik dacht:

*'Wat zou Ik u graag als mijn kinderen behandelen,
u een heerlijk land geven dat mooier is dan dat van enig ander volk!'*

Ik dacht:

U zult Mij uw Vader noemen en u niet van Mij afwenden.

Maar zoals een vrouw ontrouw wordt aan een minnaar

zo bent u, Israël, Mij ontrouw geworden'

- godsspraak van de HEER.»

(Jeremia 3,19-20)

De huiver van de profeten

Profeten, mensen die namens God spraken, zagen het gebeuren hoe de koning, en met hem ook het volk, wegzakte in de verering van de plaatselijke goden. In het eigen joodse land waren Baäl en Astarte de natuurgoden. Men geloofde dat ze vruchtbaarheid aan de grond en aan de mensen gaven. De cultus ter ere van die plaatselijke goden lag veel meer voor de hand dan de verering van de tempel-God die geen vrouwelijke gezellin kende en geen seksuele uitpattingen toestond. Mogelijk ligt daar een grond waarom de profeten huiverig waren om God een Vader te noemen. God was immers totaal anders dan de Baäl en Astarte die als vader en moeder van het leven op aarde vereerd werden.

De profeet Maleachi verwoordt Gods verwijt heel duidelijk:

«De zoon eert zijn vader, de knecht zijn meester.

Maar als Ik de vader ben, waar is dan eerbied voor Mij?

En als Ik de meester ben, waar is dan vrees voor Mij?

Dit zegt de HEER van de machten tot u, priesters,

die mijn Naam minachten.»

(Maleachi 1,6)

Alleen als de mens tot bezinning komt, roept hij God aan als zijn vader:

«En toch, HEER, bent U onze vader.

Wij zijn de leem, U bent de boetseerder.

Wij allen zijn het werk van uw hand.»

(Jesaja 64,7)

Gods vaderlijke zorg

De koningen van het joodse land beriepen zich natuurlijk graag op goddelijke goedkeuring. Ze grepen daarbij terug op de beloften die God vroeger aan het huis van David had gedaan. Ze beseften goed dat het koningschap bij God lag. In Psalm 2,7-8 is een koning aan het woord:

*«Ik verkondig u het besluit van de Heer.
Hij zei tegen mij: 'Jij bent mijn zoon,
vandaag heb Ik je verwekt.
Vraag, en Ik geef je de volken in bezit,
de uithoeken der aarde krijg je in eigendom.'»*

De profeten voelden goed aan hoeveel God van zijn volk hield. Ik citeer hier Hosea 11,1-3 met een notitie: Hosea was de eerste die schreef dat God zijn volk liefheeft. Hij omschrijft daarmee de relatie tussen God en Israël. In deze verzen is Israël het volk dat uit Egypte werd geleid. Efraïm is de naam van een stam, en als zodanig van het hele volk.

*«Toen Israël nog jong was kreeg Ik hem lief
en uit Egypte heb Ik mijn zoon geroepen.
Maar hoe Ik hem ook riep,
zij liepen van Mij weg (...)
en dat terwijl Ik toch degene ben
die Efraïm heeft leren lopen,
en hem bij de armen heeft genomen.
Zij echter wilden maar niet weten
dat Ik het was die hen beschermden.»*

De naam *vader* komt niet voor in deze aanhaling, maar wel de vaderlijke zorg van God voor zijn kinderen. Begrijpelijk is dan ook de smart van die liefhebbende God (zie Jesaja 1,2-3):

*«Ik heb zonen grootgebracht en opgevoed,
maar zij zijn tegen Mij in opstand gekomen.
Een os kent zijn eigenaar, een ezel de krib van zijn meester,
maar Israël weet van niets; mijn volk heeft geen begrip.»*

Gods moederlijke gevoelens

Het is de profeet Jesaja die van God niet alleen de wat strengvaderlijke trekken schildert, maar ook de moederlijke gevoelens. Niemand zal zeggen dat een vader niet goed troosten kan, maar over het algemeen doet een moeder het op een inniger manier.

Dat staat Jesaja voor ogen als hij namens God zegt:

*«Verheug u, samen met Jeruzalem [= de woonstad van God],
en juich om haar, u allen die haar liefhebben.
Jubel met haar van blijdschap,
u allen die om haar treuren [het volk is in Babylonië].
U mag zuigen en u verzadigen
aan haar borsten vol van troost,
u mag met volle teugen drinken
van haar volle moederborst. (...)
Zoals een moeder haar kind troost,
zo zal ik u troosten:
in Jeruzalem zult u getroost worden.»*

(Jesaja 66,10-11.13)

Dezelfde gedachte vinden we terug in een bedevaartslied:

*« HEER, ik draag mijn hart niet hoog,
mijn ogen steken niet van trots;
ik ben niet uit op grootse daden
die mijn krachten te boven gaan.
Verstild ben ik en gerust:
geborgen als een kind bij zijn moeder
zo ben ik, als een kind.»*

(Psalm 131,1-2)

Het eerste deel van het boekje *God onze Vader* spreekt over deze visie uit het Eerste Testament. Er moest een keuze gemaakt worden uit de weinige teksten die over dit onderwerp spreken.

Het tweede deel zal putten uit het Nieuwe Testament.

4.2. Inleiding op Deel II: 'Zo Vader - zo kind'

In het tweede en derde deel van *God onze Vader* worden teksten aangehaald uit het Nieuwe Testament, waarin vele malen God als vader wordt voorgesteld; alleen al in de evangeliën vinden we minstens 130 keer iets over de Vader, vooral bij Johannes.

Kinderen

De titel van deel twee is '**ZO VADER - ZO KIND**'. Het richt de meditatie op God als onze Vader om meer op Hem te gaan lijken. '**ZO VADER - ZO KIND**' kun je eigenlijk alleen voluit zeggen van Jezus, het evenbeeld van God. Gods Zoon kwam als een mens op aarde wonen om ons bij zijn Vader in de hemel te kunnen brengen. Daarom spreekt Jezus zo vaak over Hem. Als onheilige kinderen kunnen we Hem alleen benaderen in gezelschap van Jezus, die ons heiligt door zijn leven voor ons te geven. Zo werden we kind van God en mogen we met de Vader omgaan zoals Jezus het deed.

Jezus is Gods eerstgeborene, wij zijn Gods aangenomen kinderen, maar mogen Hem nu terecht onze Vader noemen; we vertrouwen op zijn vaderlijke zorg voor ons. Als een groep staan we voor Hem, we leven in verbondenheid met elkaar, zo zijn we Kerk. Als zodanig hebben we de opdracht God als een Vader bekend te maken. Ons samenleven op aarde zou een voorafbeelding van het komende leven in het huis van onze Vader moeten zijn.

Veelgeliefde kinderen

De vier evangeliën vertellen over de doop van Jezus in de Jordaan. Marcus en Lucas schrijven over een stem uit de hemel die zegt: "*Jij bent mijn geliefde Zoon*". En Johannes laat de Doper concluderen: "*Dit is de Zoon van God*" (Johannes 1,34).

Op de berg van de verheerlijking zei een stem (weer alleen een stem): "*Dit is mijn geliefde Zoon, luister naar Hem.*" (Marcus 9,7). Drie leerlingen van Jezus hebben dat gehoord, het is aan ons doorgegeven. En wanneer wij dan luisterend in de evangeliën lezen, horen we die Zoon zeggen dat Hij altijd doet wat de Vader welgevallig is (Johannes 8,29), "*jullie zullen onverdeeld goed zijn, zoals jullie hemelse Vader onverdeeld goed is*" (Matteüs 5,48), "*jullie moeten zo bidden: Onze Vader in de hemel ....*" (Matteüs 6,9), "*alleen door Mij heeft men toegang tot de Vader*" (Johannes 14,6).

Drie jaren na zijn doop in de Jordaan ziet die liefhebbende Vader met pijn in het hart dat die 'geliefde Zoon' hangt te sterven aan een kruis. Nog kort tevoren had Jezus in doodsangst God aangeroepen als 'Abba, Vader'.

Onbezorgde kinderen

Een kind maakt zich meestal geen zorgen over de dag van morgen, het vertrouwt blindelings op zijn ouders. Jezus leert ons zo op God te vertrouwen. Hij zegt ons namens de Vader: maak je geen zorgen over je leven... (vgl. Lucas 12,16-34). Dat betekent niet erop los leven, maar de eigen dagelijkse zorgen aan de ouderlijke zorg van God durven toevertrouwen. Wij zijn op dit punt geen onmondige en hulpeloze kinderen, maar volwassen zonen en dochters van een Vader, die onze God is. Daarom leert Jezus ons een gebed dat we elke dag mogen bidden: het onzevader, met wensen voor God en wensen voor onszelf.

Het 'onzevader'

In deel II van *God onze Vader* worden ook enkele beden van het onzevader aangehaald, namelijk over Gods koninkrijk en over Gods wil. Het onzevader blijkt verbanden met het achttiengebed te hebben. Dit is een lof- en danklied, ook een smeekgebed. Het prijst de heiligheid van Gods Naam en smeekt om vergeving van zonden en genezing van wonden. Het dankt om al het goede dat God ooit gaf. Het smeekt nog eens om vrede voor het hele volk. Dit achttiengebed werd en wordt door veel Joden driemaal daags gebeden.

In het onzevader staat het rijk Gods meer in het middelpunt. Jezus vraagt bijvoorbeeld niet een goede oogst, maar voedsel voor vandaag; en Hij maakt Gods vergeving afhankelijk van de bereidheid om zelf te vergeven.

De grootste kracht van het onzevader is wel dat Jezus Christus, Gods eigen Zoon, het ons, mensen, leert. Hij zei: "*Jullie moeten zó bidden:...*" (Matteüs 6,9).

Vader bewaart zijn kinderen

Het blijft een vurige wens van Jezus dat we op die Vader van ons zouden gaan gelijken. Die Vader is zo goed, zo onverdeeld goed, niets anders dan goed. Hij torent goddelijk hoog boven ons uit. Maar Hij is bereid ons te geven wat goed voor ons is. Tot die goede Vader mogen we gaan, elke dag, in de stilte van ons hart, "*in het verborgene*" schrijft Matteüs (Matteüs 6,6).

We mogen ons vastklampen aan de voorbeden van Jezus die de Vader aanriep om ons allen te bewaren (Johannes 17,11 e.v.). In geloof mogen we vertrouwen dat we veilig zijn in de vaderlijke en moederlijke zorg van God, onze Ouder.

4.3. Inleiding op Deel III 'Vader verwacht ons'

"Wie in de Zoon gelooft, bezit eeuwig leven" (Johannes 3,36)

In het Nieuwe Testament wordt volle nadruk op 'geloven' gelegd. Het lijkt wel alsof alleen geloof de redding voor de mens betekent. Maar geloof moet tot bekering brengen, de mens moet dit laten zien. En dat kan hij alleen door alles los te laten wat met God in strijd is. We mogen erkennen dat we door het doopsel de oude mens van ons afgeschud hebben, maar langs alle kieren van het dagelijks leven komt de oude mens weer bij ons terug. Telkens hebben we dus een bewuste ommekeer nodig.

Zondebesef

Het zondebesef is in de loop van enkele decennia veel vager is geworden. Maar weg is het zeker niet! Kindermishandeling, volkerenmoord en onbuigzaamheid in een vredesproces roepen in vrijwel alle mensen de reactie op: 'Dat mag toch allemaal niet!'

Laten we maar in alle eerlijkheid toegeven dat we de zonden duidelijker zien bij anderen dan bij onszelf. Concrete normen kunnen vaag geworden zijn, maar zou niet iedere mens weten dat hij tegenover God en de medemens tekortschiet?

De barmhartige Vader

Om de relatie van de mens met God duidelijk te tekenen, wordt in het derde deel teruggerepen naar de parabel van de verloren zoon: de jongste verlaat het vaderhuis en na lange tijd keert hij op zijn schreden naar huis terug. De vader die hem ontvangt, staat symbool voor de Vader van Jezus, die wij 'onze Vader' noemen. De parabel staat prachtig gecompriemd in de Katechismus van de Katholieke Kerk:

"Het proces van de bekering en de boetvaardigheid werd door Jezus op indrukwekkende wijze beschreven in de zogenaamde parabel 'van de verloren zoon', waarin de 'barmhartige vader' centraal staat (Lucas 15,11-24): de betovering van een denkbeeldige vrijheid, het verlaten van het vaderlijk huis; de uiterste ellende waarin de zoon geraakt, nadat hij zijn geld verkwist heeft; de diepe vernedering varkens te moeten hoeden en, erger nog, verlangen zich te voeden met de schillen die de varkens voorgeworpen kregen; de gedachte aan wat hij verloren had; het berouw en het voornemen schuld te bekennen jegens zijn vader; de weg terug; de liefdevolle opname door de vader en de vreugde van de vader.

Het zijn allemaal fasen die het bekeringsproces kenmerken. In het fraaie kleed, de ring en het feestmaal verschijnen de symbolen van het nieuwe, zuivere, waardige en vreugdevolle leven, een leven van iemand die tot God en zijn huisgezin, de kerk, terugkeert. Enkel het hart van Jezus, dat de diepten van de liefde van zijn Vader kent, kon ons op een zo eenvoudige en tegelijk schitterende wijze openbaren hoe onpeilbaar diep de barmhartigheid van de Vader is."

(KKK no. 1439)

Vader wacht op ons

Je kunt heel nuchter de parabel lezen en dan denken: De houding van die vader tot zijn jongste zoon is volslagen irreal: welke vader laat nu zijn kind met zoveel geld op zak weggaan? Welke ouder zal zo'n verbrasser zomaar in huis terugnemen? En dan zonder enig verwijt? De parabelvader ontvangt hem zelfs met een feest!

Het is een verhaal over de hemelse Vader, over diens liefde voor alle mensen, hoe ze ook zijn uitgegroeid; het is een parabel over een heilsgebeuren. Elke mens, ook als hij zou zijn afgedwaald, wordt door God opgewacht. Elke mens die berouwvol bij zijn Vader terugkeert, krijgt een nieuw leven.

Dat is wat Jezus tegen de schriftgeleerden wil zeggen, wanneer dezen Hem van omgang met allerlei zondaars betichten. Die geleerden zien zichzelf als kinderen van Abraham; onder geen beding zullen ze met hoeren en tollenaars omgaan. Ze zijn verstokte vasthouders aan hun uitleg van de heilige Wet geworden. Het zijn de oudste zonen van de parabelvader. Namens God zegt Jezus als het ware tegen hen: 'Deze mannen en vrouwen krijgen vergeving van jullie Vader in de hemel. Het zijn nu dus broers en zusters van jullie. Moeten jullie je anders gedragen dan God zelf?'

Maar Jezus' woorden halen niets uit: de 'anders'-denkenden staan niet open voor de liefde van de Vader. Ze wijzen de zondaars af; ook Jezus zullen ze afwijzen!

Stad van God

Rond het jaar 250 was er in Carthago een bisschop met de naam Cyprianus. Hij schreef eens: «Niemand kan God als Vader hebben als hij de Kerk niet als moeder heeft.» (KKK 181). Met een kleine verandering, maar met dezelfde betekenis, zouden we kunnen zeggen: 'Niemand kan God als vader hebben, als hij zijn naaste niet als broeder heeft'. Want de Kerk is in wezen een gemeenschap van mensen. Wij hebben als opdracht de terugkerende dolers weer op te nemen, omdat God Vader van alle mensen wil zijn. Te midden van een eigengereide wereld moet de kerk het vaderhuis voorafbeelden, wil ze de boodschap van de parabel geloofwaardig maken.

De ziener Johannes vertelt ons dat er in de toekomst een nieuwe hemel en een nieuwe aarde komt: de stad van God zal op deze vernieuwde wereld neerdalen en wij zullen daar als stedelingen leven zonder de vele verdrietelijkheden die ons aan de oude aarde zouden doen terugdenken. Het is de stad van God zelf onder de mensen, waar al de jongste en ook de oudste zonen mogen feestvieren zonder einde.

Tip voor de inleider:

Als inleiding op het derde deel kun je ook heel goed een beeldmeditatie houden bij het schilderij van Rembrandt waarvan een gedeelte op de voorkant staat van het boekje *God onze Vader*. In het boek 'Eindelijk thuis' van Henri Nouwen (uitg. Lannoo, Tiel, 1991) wordt uitvoerig en herkenbaar beschreven hoe men zich kan herkennen in de jongste zoon, de oudste zoon en de vader.

AANBEVOLEN LITERATUUR OVER GOD ONZE VADER

- ▶ Katechismus van de Katholieke Kerk, nr. 198 t/m 267; uitg. Gooi en Sticht, Baarn, 1995; ISBN voor Nederland 90-304-0718-2.

  - ▶ 'God, onze Vader, uw Rijk kome!', Verklaringen van de bisschoppen van België, oktober 1998; uitg. LICAP cvba, Guimardstraat 1, B-1040 Brussel.

  - ▶ 'De Vader', Kardinaal Godfried Danneels; uitg. Persdienst Aartsbisdom Mechelen-Brussel, Wollemarkt 15, B-2800 Mechelen.
[met op blz. 3-17 veel aandacht voor het functioneren van aardse vaders in de tegenwoordige samenleving en de invloed daarvan op het beeld van God de Vader.]

  - ▶ 'Het Vaderhart van God', Floyd McClung; uitg. Gideon, Hoornaar, 1984; ISBN 90-6067-337-9.
-

Dit is een handreiking bij het vormingsboekje *'God onze Vader'* van pater Amantius Pijnenburg ofm.cap.

Met deze handreiking kunnen vier bezinningsavonden georganiseerd worden. De deelnemers gebruiken het boekje *'God onze Vader'* daarbij als 'huiswerk' tussen die bijeenkomsten in.

Het boekje *God onze Vader* werd namens de bisschop van Rotterdam beoordeeld door dr. C.T.M. van Vliet, pr. Deze schreef: "Gaarne verleen ik het 'Nihil Obstat': dit boekje is theologisch betrouwbaar en mystagogisch heel sterk. Ik wens het daarom een grote verspreiding toe, zowel bij kerkelijke en randkerkelijke als bij onkerkelijke mensen".

Dit boekje geeft aan aantal suggesties en ideeën. Het staat de gebruiker vrij om zelf te bepalen hoe omgegaan wordt met het geboden materiaal.

Laat u leiden door de heilige Geest!

Stichting Katholieke Charismatische Vernieuwing
Prins Karelstraat 100
5701 VM Helmond
tel. 0492 – 55.46.44
info@kcv-net.nl
www.kcv-net.nl